

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ФИЛОЛОГ

ЧАСОПИС ЗА ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

II/2010

ТУРЦИЗМИ У ЛЕКСИЦИ КУЋЕ И ПОКУЋСТВА

Апстракт: У раду је издвојена лексика турског поријекла у народним називима који се односе на кућу и покућство на подручју Лијевча поља и Жупе.

Кључне ријечи: турцизми, кућа и покућство, етимологија, семантичка поља, језици у контакту.

1. Овај рад, заснован на анализи удјела турцизама¹ у лексици куће и покућства², настао је као резултат настојања да се забиљежи што више народне лексике на подручју Лијевча поља и Жупе.³ Тема рада је етолексиколошка и лингвогеографска, понајвише интердисципли-

нарна и културолошка. Н. И. Толстој, који је, са својим ученицима, најзаслужнији за озбиљна етнолингвистичка истраживања јужнословенског ареала, истиче да је језик у нераскидивој вези са културом коју изражава. Самим тим, етнолингвистика изучава језик у свјетлости његовог односа са духовном и материјалном културом, са менталитетом и народним стваралаштвом (1995: 31).

Промјене у сваком, па и српском језику изазване су страним језичким, друштвеним и културним утицајима. Историјски догађаји условили су да српски језик дође у додир са широком лепезом других језика, прије свих са романским, германским и турским, у једном периоду и са грчким (Ђупић 1984: 197).

Будући да је ово подручје вијековима било изложено снажном турском утицају, траг сусрета тих двију култура остао је сачуван до данашњих дана. При том, додир с турском цивилизацијом није подједнако утицао на све сфере народног живота: турцизама је најмање у лексици везаној за духовну културу (обичаји, вјеровања и сл.),⁴ а највише у лексици материјалне културе. Зато не изненађује да у лексици куће и покућства, као једном од најважнијих сегмената свакодневног народног живота,

1 Под турцизмима подразумијевамо све ријечи оријенталног (арапског, персијског и сл.) поријекла примљене посредством турског језика. Такође, за многе лексеме чију дубљу етимологију треба тражити у грчком, латинском или, рјеђе, у неким источним језицима – језик посредник често је био турски, будући да су те ријечи до Ататуркових реформи биле у живој језичкој употреби код Турака.

2 Прикупљена лексика дио је корпуса за докторску дисертацију *Терминологија куће и покућства у Лијевчу пољу и Жупи*, одбрањену фебруара 2005. на Одсеку за српски језик и лингвистику Филозофског факултета у Новом Саду.

3 Лијевче поље и Жупа налазе се у сјеверозападном дијелу Републике Српске и обухватају општине Прњавор, Србац, Лакташи и Градишка. Ове области простиру се на југозападу до источних обронака Козаре и Просаре, на сјеверу и сјевероистоку до ријеке Саве, на истоку и југоистоку до ријеке Укрине и Вијаке, на југу до масива Црног врха и ријеке Врбање, и даље према западу – доњим током ријеке Врбас до Лакташа. Наведена територија подијељена је ријеком Врбас: идући низводно, са лијеве стране простире се Лијевче поље, а са десне је Жупа.

4 То је и очекивано јер су православље и ислам двије потпуно различите филозофије живота.

турцизми чине најмногбројнији слој усвојене стране лексике на испитиваном подручју.

1.1. Грађа за овај рад сакупљена је кроз разговор са старосједиоцима, аутентичним представницима говора ових области⁵. У прикупљању материјала коришћени су упитници за скупљање терминологије куће и покућства (Институт за српски језик САНУ). Приликом постављања питања полазило се од десигната, тј. од значења ка лексеми (нпр. *Како се зове отвор на крову дрвене куће?*), а мањи број питања формулисан је семасиолошки, од лексеме ка значењу (нпр. *Шта значи ријеч дувар?*).

1.2. Током писања рада консултован је Рјечник турцизама (Škaljić 1966⁶), Матичин шестотомни рјечник савременог српског језика (РМС), рјечници страних ријечи (Klaić 1974, Клајн/ Шипка 2006), етимолошки рјечници (ЕРСЈ, Skok 1971) и Рјечник ЈАЗУ (РЈАЗУ).

1.3. Раду је претходила лексичко-семантичка анализа прикупљене лексике, рађена према поставкама Н. И. Толстоја (1963. и 1997), те према модификованој теорији семантичких микропоља Гордане Вуковић (1988).

2. Узбучене лексеме подијељене су по тематским цјелинама у оквиру 35 семантичких поља, а аудио турцизама анализиран је у оквиру сваког поља понаособ.

2.1. Подручје изразите заступљености турцизама је грађевинарство, па не чуди што се у првом и најобимнијем семантичком пољу **1. Кућа и њени дијелови** нашао велики број лексема турског поријекла, а неке семеме репрезен-

товане су искључиво лексемама турске провенијенције. Такве су лексеме *баца*⁷ (‘отвор на крову дрвене куће’), *балван*⁸ (‘трупац, греда’), *таван*⁹ (‘просторија између крова и водоравне преграде која одваја поткровни простор од доњих просторија’), *ћошак*¹⁰ (‘унутрашњи угао просторије’).

Неријетко се нека семема именује и домаћим и страним лексемама. Тако за семему ‘степенице’ биљежимо тур. *басамаке/басамаци*¹¹ и домаћа образовања: *газишта, праг, степенице* и *степениште*. Семема ‘ситан, раван цријеп’ најчешће се именује турцизмом *бибер*¹², а рјеђе домаћим лексемама *дашчар* и *дашчара*. Еквивалент много фреквентнијем *цријепу* јесте *ћерамида*¹³, а лексеми *шишет*¹⁴ (‘дрвени плафон’), потврђеној у једном пункту, домаћи *шашовац*.

У неким случајевима употреба турцизама и њихових домаћих синонима има једнаку фреквенцију. Такве су лексеме *дувар*¹⁵ (која се у свим пунктовима равноправно употребљава са домаћим синонимом *зид*), *јанија*¹⁶ (чији еквива-

5 Срби су већинско становништво Лијевча поља и Жупе.

6 Шкалавићев рјечник једини је специјализован за овај лексички слој, мада су неки лингвисти, због упитне тачности појединих наведених етимона, доводили у питање његову пуну научну исправност и употребљивост (Адамовић 1973: 236).

7 Балкански турцизам перс. поријекла *baca* ‘отвор за дим, светлост; камин’ (ЕРСЈ 2: 273, Skok 1: 88).

8 Највјероватније од сттур. *balbal* ‘надгробни споменик’ или перс. *pāhlāvān* ‘јунак’ (Skok 1: 103, ЕРСЈ 2: 124–125, Škaljić 119).

9 Балкански турцизам *tavan* из грађ. терм. (Skok 3: 448, Škaljić 603).

10 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *gasa* > тур. *köşe* (Skok 1: 361, Škaljić 197).

11 Балкански турцизам *basamak* (Skok 1: 115, Škaljić 121).

12 Тур. *biber* (Klaić: 159, Škaljić 141).

13 Балкански грецизам (нгр. *κεραμίδα*), примљен и као турцизам гр. поријекла *keremid* (Skok 1: 354).

14 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *šīše* > тур. *şişe* (Skok 3: 396, Škaljić 590).

15 Турцизам перс. поријекла: перс. *divar* > тур. *duvar* поред *divar* (Skok 1: 463, Škaljić 230).

16 Балкански турцизам из грађ. терм.: *yapı*, од *yapmak* ‘покрити’ (Skok 1: 755, Škaljić 362).

лент је лексема *грађа*) и *кијер*¹⁷ (са синонимима *зграда*, *кућар*, *кућарак*, *кућерак*, *кућица*).

Из турског потичу и ријечи као што су *ајат/ вајат/ ејат*¹⁸, *дивана*¹⁹, *дирјек*²⁰, *каплаја*²¹, *маказа/ маказе*²², *оџак*²³, *пајван* (са морфофонетизмима *пајванта*, *панта*, *пантов* и *планта*²⁴), *унџара/ уџара*²⁵ и *чардак*²⁶.

2.2. Ни у семантичком пољу **2. Отвори за свјетлост и њихови дијелови** није занемарљив удио турцизама.

Тако се као општи назив користе турцизам *пенџер*²⁷ и домаћа лексема *прозор*.

Застакљени дио прозора` означава се турцизмима *канат*²⁸ и *џамић*²⁹, као и

17 Балкански турцизам гр. поријекла: гр. κελλάρι > тур. *kiler* (Skok 2: 80, Škaljić 193).

18 Балкански турцизам ар. поријекла: *hayat*, *hiyet* (Skok 3: 560, Škaljić 299).

19 Балкански турцизам перс. поријекла, из области грађ. и турске администрације: перс. > тур. *dīwan* `савјет`, *divanhane* (Skok 1: 410, Škaljić 220).

20 Балкански турцизам *direk* `колац, стуб` (Skok 1: 407–408, Škaljić 219).

21 Тур. *kaplata* `шиндра, дрвени материјал за покривање кровова` (Klaić: 620, Škaljić 393).

22 Балкански турцизам ар. поријекла: *makas* (Skok 2: 359, Škaljić 443).

23 Балкански турцизам *osak* из грађ. терм. (Skok 2: 545, Škaljić 499).

24 Балкански турцизам перс. пор., из грађ. терм.: перс. *pājwānt* поред *raybend*, од *rai* `крак` и *bānd*, истог коријена са њем. *binden*, *pājwānten* `везати`, и перс. *pājāndā* > тур. *pajanda* (Skok 2: 587).

25 Балкански турцизам ар. поријекла из грађ. терм.: ар. *buğra* > тур. *hücre* (Skok 1: 693, Škaljić 335).

26 Балкански турцизам перс.-ар. поријекла: перс. *čāhar* > *čar* `четири` и *tak* `арх. лук` > тур. *çardak* (Skok 1: 296).

27 Балкански турцизам перс. поријекла, из грађ. терм.: *pencere* (Skok 2: 637, Škaljić 515).

28 Балкански турцизам *kanat* из грађ. терм. (Skok 2: 31).

29 Балкански турцизам перс. пор., из грађ. терм.: перс. *ğāt* > тур. *cam* (Skok 1: 469,

домаћим лексемама *крило*, *окно* и *сјечиво/ сјечива*).

Лексемом *џам/ џамић* именује се и `дрво у облику крста које преграђује четири мања прозорска окна`, поред домаћих лексема *крстак*, *пречка* и *сјечиво/ сјечивица*.

За `дрвени оквир на прозору или вратима` забиљежена су домаћа образовања *дрвеница* и *оквир*, те турцизам *кутија*³⁰.

Ако је ријеч о `дрвеним засторима вертикално постављеним са спољне стране прозора`, најфреквентнији је турцизам *каџи*³¹, који нема домаће еквиваленте.

За означавање `шипке о коју се вјеша завјеса` најчешће се користи тур. *клагија/ оклагија*³², такође без домаћег синонима.

2.3. У невеликом семантичком пољу **3. Улази и њихови дијелови** нема много страних ријечи, мада је највећи удио турцизама.

`Врата на огради`, у зависности од величине, најчешће се означавају турцизмом *каџија*³³, али и домаћим лексемама *вратице/ вратнице/ вратњице, љеса* и *струга*.

Као назив за `спољну или унутрашњу даску на довратку` најчешће се користи турц. *перваз/ первајз/ перваница*³⁴.

Škaljić 232).

30 Балкански турцизам гр. пор. (гр. *κτις* > тур. *kutu, kuti*) из терм. оруђа (Skok 2: 248, Škaljić 428).

31 Балкански турцизам *karak* из терм. алата: (Skok 2: 39, Škaljić 392).

32 Балкански турцизам *oklagi* из терм. алата (Skok 2: 550). Употреба ове лексеме за наведену семему условљена је сличношћу са истоименим предметом, чија сврха је сасвим другачија.

33 Балкански турцизам *kapti* из грађ. терм. (Skok 2: 41, Škaljić 391).

34 Балкански турцизам перс. поријекла (перс. *pārvāz*), из терм. алата (Skok 2: 645, Škaljić 516).

За семему `метална шарка на вратима или прозору` забиљежен је само турцизам *баглама*³⁵.

`Водоравна даска преко средине дрвених врата` најчешће се означава лексемом *пречка/преграда*, рјеђе *попредице* и *уложак*, а забиљежен је и турцизам *кушак*³⁶.

`Коса даска на дрвеним вратима` обично се зове *косник*, рјеђе *упора*, *косна даска* или пак тур. *маказа*.

`Стуб са стране на баштенским вратима` углавном се зове *дирјек*, а забиљежени су и називи *казлук*³⁷ и *подбочањ* (мотивисан радњом *подбочити*).

`Дио браве за закључавање врата с унутрашње стране` зове се *мандал/мандало*³⁸, а спорадично *слијепа кључаница*.

Називи за `омчу за затварање баштенских врата` разликују се с обзиром на то да ли је наведени предмет оплетен од винове лозе или направљен од гвожђа. Плетена омча означава се лексемом *гушва*, мотивисаном изгледом датог предмета, док се гвоздена именује турцизмом *алка*³⁹.

`Дрвена шипка која се повлачи помоћу узице` најчешће се именује домаћим називима *кључало/кључаница*, *скакавац/скакавица*, а рјеђе турцизмом *учкур*⁴⁰. За разлику од ње, `метална шипка за затварање врата` искључиво се означава турцизмом *реза*⁴¹.

35 Балкански турцизам *bağlama* `спајање, везивање; шарка` (EPCJ 2: 50, Skok 1: 90, Škaljić 112).

36 Балкански турцизам *kuşak* (Skok 2: 247, Škaljić 428).

37 Балкански турцизам *kazık* из терм. алата (Skok 2: 70, Škaljić 404).

38 Балкански турцизам гр. поријекла: гр. *μάνδαλος* > тур. *mandal* (Skok 2: 368, Škaljić 445).

39 Балкански турцизам ар. поријекла: *halka* `обруч, прстен` (EPCJ 1: 127, Skok 1: 625; Škaljić 305).

40 Балкански турцизам из терм. одијевања: *uçkur*, *uç* `глава`, *kur* `појас` (Skok 3: 535; Škaljić 627).

41 Балкански турцизам ар. поријекла: ар.

`Кључ који отвара све браве` углавном се именује турцизмом *калауз*⁴², а рјеђе домаћом лексемом *лопов*.

2.4. Оно што карактерише омање семантичко поље **4. Материјал, справе и радње у вези са градњом и уређењем куће** јесте готово искључива употреба страних лексема, која се углавном везује за новији период, када су зидане куће лагано почеле да замјењују дотадашње колибе. Из турског су *боја*⁴³, *креч*⁴⁴ и *ћерпич*⁴⁵ (са ликовима *ћерпић* и *черпић*), које су потврђене у свим пунктовима и за које не постоје домаћи синоними.

Домаће лексеме употребљавају се само за означавање семеме `справа за набијање земље`. Најчешће су *набијач* и *туцањ*, које су потврђене бројним морфофонетизмима, а рјеђе су биљежене *ваљак*, *маљ* и *тег*.

2.5. У прилично оскудном семантичком пољу **5. Просторије у кући** запажа се незнатан удио стране лексике, а турцизме репрезентује већ помињана лексема *ајат*.

2.6. У семантичком пољу **6. Собни намјештај** међу турцизмима су *отоман*⁴⁶, за које не постоје домаћи еквиваленти, *бешика*⁴⁷, *чивилук/чивилучић*⁴⁸ и *сандук*⁴⁹, које су у многим пунктовима

räzzä > тур. *reze* (Skok 3: 535, Škaljić 535).

42 Балкански турцизам из војничке терм.: *kılavuz* `водич, пилот` (Skok 2: 19, Škaljić 386).

43 Балкански турцизам *boya* (Skok 1: 182, Škaljić 146).

44 Балкански турцизам *kireç* из грађ. терм. (Skok 3: 188, Škaljić 418).

45 Балкански турцизам перс. пор. из грађ. терм: перс. *kirpiç* > тур. *kerpiç* (Skok 1: 355, Škaljić 190).

46 Балкански турцизам ар. поријекла: ар. *ut-män* > тур. *otoman* (Škaljić 505, Клајн/Шипка 868).

47 Балкански турцизам *beşik* `љуљашка` (Skok 1: 142, Škaljić 139).

48 Балкански турцизам *çivilik* (Škaljić 178).

49 Балкански турцизам ар. поријекла: ар. *şandük* > тур. *sandık* (Skok 3: 200, Škaljić 548).

истиснуле домаћу колијевку, вјешалицу и ковчег, те *кревет*⁵⁰ (*креветац*, *креветић*), који се употребљава равноправно са домаћим *лежајем*.

2.7. Већина потврђених турцизама у семантичком пољу **7. Кухињски намјештај** нема домаће синониме. Такви су *долан/ долацић*⁵¹ (‘ниски ормар за одлагање посуђа’) и синоними *синија*⁵² и *сопра/ софра*⁵³.

Само за семему ‘ниска столица без наслона’, поред турцизма *скемлија/ скемли(ју)ца*⁵⁴, спорадично се срећу и балтосл. и прасл. *клуница* и *сточић*.

2.8. Страних ријечи, а самим тим и турцизама, веома је мало у семантичком пољу **8. Пећи и њихови дијелови**. Забиљежени су само турцизми *фуруна* (са фонетским ликовима *вурина*, *вуруна*, *форуна*, *фурина*),⁵⁵ којој је еквивалент домаћа лексема *пећ*, и *тучана/ тучена пећ*⁵⁶.

2.9. Семантичко поље **9. Справе које се употребљавају око пећи** оскудно је лексемама, а занемарљив је и удио турцизама. Забиљене су само двије лексеме истог коријена, а унеколико различитог значења: *машице*⁵⁷, којом се на цијелом терену означава семема ‘дво-

крака метална штисаљка за хватање и разгртање жара’, и *маша* која, напоредо са домаћим лексемама *ватраљ*, *велики ватраљ* и *ожег*, упућује на семему ‘гвоздена лопатица за преношење жара, као и за његово прибијање уз зидове пећи’.

2.10. Знатан удио турцизама забиљен је у семантичком пољу **10. Направе за кување и њихови дијелови**. Потврђене су лексеме *бакрач*⁵⁸ и *казан*⁵⁹, које се употребљавају напоредо са домаћом лексемом *котао*, те *саџак*⁶⁰, умјесто којег се само у једном пункту јавља домаћа сложеница *троножац*.

2.11. У семантичким пољима **11–13. Судови за кување, Судови за печење и Судови за обједовање и сервирање** има доста лексема турске провенијенције.

Неке од њих користе се равноправно са домаћим лексемама. Тако семеме ‘направа за пржење кафе, у облику бубња који се окреће над ватром’ одговарају *долан/ долацић* и *шиш*⁶¹, као и домаће изведенице *пржањ/ пржњак/ пржун*, мотивисане глаголом *пржити*. Турцизам *кама*⁶² употребљава се много рјеђе од домаћих лексема *бодеж*, *оштрац* и *проштак*, као што се за семему ‘кашица којом се захвата брашно приликом мијешења хљеба’ више користе домаће лексеме *грабилица*, *кувача*, *лопатица*, *сипача* него турцизма *кевчија*⁶³. Исто тако, за ‘дубљу посуду’ тур. *ћаса/ ћа-*

50 Балкански турцизам гр. поријекла: нгр. *κρεβάτι*, *κρεββάτι* > тур. *kerevet* (Skok 2: 192).

51 Балкански турцизам ар. пор. из терм. покућства: ар. *dūlāb* > тур. *dolan* (Skok 1: 423, Škaljić 222).

52 Балкански турцизам ар. пор. из терм. посуђа: ар. *sīnīya* ‘порцелан’ (Skok 3: 238, Škaljić 566).

53 Балкански турцизам ар. поријекла (*sófra*), из терм. покућства (Skok 3: 300, Škaljić 566).

54 Балкански турцизам лат. пор.: лат. *scamellum* > тур. *iskemlé* (Škaljić 567, Клајн/Шипка 144).

55 Тур. *furun* < нгр. *φούρνος* (Skok 1: 538, Škaljić 286).

56 Балкански турцизам *tuç*, *tunç* (Škaljić 621).

57 Балкански турцизам перс. поријекла (*maša* ‘клијешта’), из терм. алата (Skok 2: 385, Škaljić 448).

58 Балкански турцизам *bakraç* (EPCJ 2: 110, Skok 1: 96, Škaljić 116).

59 Балкански турцизам *kazan* из терм. алата (Skok 2: 69, Škaljić 403).

60 Балкански турцизам из терм. посуђа: синтагма *sac ayak* ‘нога од сача’ (Skok 3: 182, Škaljić 539).

61 Балкански турцизам *şiş* из терм. оруђа (Skok 3: 395, Škaljić 590).

62 Балкански турцизам *kata* из војничке терм. (Skok 2: 24).

63 Балкански турцизам *kerçe* (Skok 2: 75, Škaljić 407).

сица⁶⁴ и чинија⁶⁵ рјеђе се користе од домаћих образовања *здјела/ здјелица/ здјека/ здјекача/ здјекица/ здјечица*.

Турцизмима *ђезва/ ђезма/ ђезмица*⁶⁶ и *ибрик*⁶⁷ само у два пункта еквивалент је домаћи *репаћ*, док лексеме *калуп/ калупић*⁶⁸, *сач*⁶⁹, *тава*⁷⁰, *тевсија*⁷¹, *чакија*⁷² и *чанак/ чанчић*⁷³ уопште немају домаће синониме.

Не треба заобићи ни домаћу лексеми *жлица*, која се данас доживљава као кроатизам, и свуда је замијењена турцизмом *кашика*⁷⁴, а њен траг чува се само у деривату *жлика* на простору Лијева поља, поред *каша/ кашичица*, које срећемо у Жупи.

2.12. У семантичком пољу **14. Посуде и справе за мијешење хљеба и других врста тијеста** удио стране лексике

64 Балкански турцизам ар.-перс. поријекла из терм. посуђа: ар. *kas'a* > перс.-тур. *k'āse* (Skok 1: 350).

65 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *cin* `Кина`, придјев *čini* `кинески; порцелан`, тур. *çini* (Skok 1: 326–327, Škaljić 177). У турском називу овог предмета ишчитава се његов кинески извор, као и посредовање Турака у његовом даљем ширењу.

66 Балкански турцизам ар. пор. из терм. посуђа: ар. *gezve* > тур. *cezve* (Skok 1: 473, Škaljić 240).

67 Балкански турцизам перс. поријекла: ар. *ibrik*, тур. дијал. *ebrik* (Skok 1: 704, Škaljić 339).

68 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *kālib*, *kālbud* > тур. *kalip*, вулг. *kalup* (Škaljić 389).

69 Балкански турцизам *sac* из терм. посуђа (Skok 3: 182, Škaljić 539).

70 Балкански турцизам *tava* из терм. посуђа (Skok 3: 447, Škaljić 603).

71 Балкански турцизам *tebsi*, *tepsi*, *debsi* из терм. посуђа (Skok 3: 459, Škaljić 611).

72 Балкански турцизам *çaki* (Škaljić 160, Клајн/ Шипка 1449).

73 Балкански турцизам *çanak* (Skok 1: 293, Škaljić 162).

74 Балкански турцизам *kaşık* из кулинарске терм. (Skok 2: 60, Škaljić 400).

је занемарљив. Семема `дугачко ваљкасто дрво за развијање тијеста` означава се само турцизмом *оклагија/ калагија/ клагија*, који је, као и лексема *чанак*, забиљежен у другачијем значењу ван овог поља.

2.13. Семантичко поље **15. Посуде за млијеко и мљечне производе** оскудно је у погледу турцизама. Забиљежена је само лексема *ћуп*⁷⁵, која се појављује и у наредном семантичком пољу.

2.14. У лексички богатом семантичком пољу **16. Посуде за воду и њихови дијелови** много реалема означено је искључиво домаћим лексемама. Међутим, понека семема репрезентована је искључиво турцизмима. Тако се `земљана посуда за воду, са уским грлом` именује само лексемама *ибрик* и *тестија*⁷⁶. Из турског је и *вучија*⁷⁷, са домаћим синонимима *просјекара* и *просјекача*, потврђеним у четири пункта. Турцизму *ћепенак*⁷⁸, забиљеженом у само једном пункту, еквивалент су домаћа образовања *вран/ врањ*, *просјек*, *просјеч* и *чеп*.

2.15. У семантичком пољу **17. Судови за алкохолна пића** преовладавају лексеме страног поријекла, при чему ниједан од забиљежених турцизама нема еквивалент у домаћим лексемама. На цијелом терену потврђена је лексема *срча*⁷⁹, чија искључива употреба потврђује правило да лексичка варијантност изостаје када се ради о номинацији општег назива.

75 Балкански турцизам ар. пор. из терм. посуђа: ар. *kub* > тур. *küb* (Skok 1: 364–365, Škaljić 200).

76 Балкански турцизам перс. поријекла из терм. посуђа: перс. *desti* > тур. *testi* (Skok 3: 463–464).

77 Балкански турцизам *fuçu*, *fiçi* из терм. посуђа (Skok 1: 534, Škaljić 285).

78 Балкански турцизам *kepeng* из грађ. терм. (Skok 1: 350, Škaljić 186).

79 Балкански турцизам *sırça* из терм. материјала (Skok 3: 318, Škaljić 571).

‘Флаша од 1,25 л’ има као лексичке еквиваленте тур. *ока/ оканица/ окења-ча*⁸⁰ и *шиша*⁸¹.

2.16. У семантичком пољу **18. Посуде за намирнице**, које је репрезентовано малим бројем лексема, забиљежени су већ помињани турцизми *окач* (изведеница од *ока*), *сандук* и *чанак*.

2.17. У семантичком пољу **19. Посуде и прибор за личну хигијену** само семема ‘сталак за лавор’ репрезентована је домаћим лексемама *постоље, сталак/ сталац* и *умиваоник* (уз фонетизме *умивоник, умиовник* и *умионик*). Превага стране лексике запажа се и тамо гдје за неку семему имамо домаћу ријеч. Тако се ‘тканина за брисање тијела’ ријетко именује домаћом лексемом *ручник*, а много чешће турцизмом *пешкир*⁸². Такође су забиљежене и *легањ/ легењ*, те спорадично *текма/ текме*⁸³, за које не постоје домаћи синоними.

2.18. У семантичком пољу **20. Посуде и справе за прање и пеглање**, поред већег броја домаћих ријечи, нашао се већ помињани турцизам *легањ/ легењ*.

2.19. У невеликом семантичком пољу **21. Посуде и справе за прање посуђа** и удио стране лексике је незнатан. Од турцизама забиљежена је једино *беспара*⁸⁴, потврђена у само једном пункту, поред много чешћих домаћих лексема *судопер, судопера, судоперка, суђара* и *судна крпа*, мотивисаних радњом *пра-ти* и именицом *суд* односно *суђе*.

80 Балкански турцизам лат. поријекла из терм. мјера: тур. *okka* < ар. *ukīja* < гр. *ουκιά* < лат. *uncia* (Skok 2: 550).

81 Балкански турцизам перс. пор. из терм. посуђа: перс. *šīše* > тур. *şışe* (Skok 3: 396, Škaljić 590).

82 Балкански турцизам перс. пор. из терм. обичног живота: перс. *pīšgīr* > тур. *peşkir* (Skok 2: 646).

83 Балкански турцизам из терм. алата: *tekne* (Skok 3: 454, Škaljić 607).

84 Балкански турцизам ар.-перс. пор. из терм. покућства: ар. *bāzz* ‘памучно платно’ перс. *pāre* ‘парче’ > тур. *bez pâresi* > *bespâresi* (Škaljić 139–140).

2.20. Лексеме словенског поријекла преовлађују у семантичком пољу **22. Предмети за чишћење просторија и дворишта**, а нешто мало посуђеница појављује се напореда са њима. Од турцизама ту су *армањска*⁸⁵ *метла* и *ђубравник*⁸⁶, потврђени у по једном пункту. Лексема *ђубравник* при том има домаће синониме *буњиштара* и *сметљара* (уз морфофонетизме *сметлара, сметљак, сметљарка, сметљарница, сметљарица, сметљача, сметљиштара* и *смеђара*).

2.21. За разлику од неколико претходних, семантичкопоље **23. Постељина** доста је богатије ријечима стране провенијенције.

Тако у категорији општег назива фигурирају двије лексеме: домаћа *постељина* и турцизам *креветина*, који је с временом прихваћен као стандардни облик.

И овдје су неке семеме репрезентоване искључиво страним лексемама. Тако се ‘навлака напуњена вуном’ готово без изузетка означава турцизмом *душек*⁸⁷, ‘ткани куповни покривач’ понегдје се зове *ћебе*⁸⁸ (поред чешћег германизма *дека*), а за ‘куповни покривач од вуне’ забиљежен је само турцизам *јорган*⁸⁹.

Искључиво домаћим лексемама означене су реалеме које се везују за старији слој материјалне културе. Такве су нпр. ‘навлака напуњена перјем’ *перина/ периња/ перјаница* или ‘покривач од вуне’ *бијељ/ биљ/ биљац/ бјељац*.

85 Балкански турцизам перс. пор.: перс. *hirten* > тур. *harman* (Škaljić 316, Клајн/Шипка 1372).

86 Балкански турцизам гр. пор. из пољопри- вредне терм.: гр. *κόπρος* > тур. *göbre, gübre* (Skok 1: 482).

87 Балкански турцизам *döşek* из терм. покућства (Skok 1: 461, Škaljić 229).

88 Балкански турцизам *kebe* из области кућне и коњске опреме (Skok 1: 350, Škaljić 185).

89 Балкански турцизам *yorgan* из терм. покућства (Skok 1: 783, Škaljić 373).

За означавање осталих семема, поред домаће лексике, биљежимо и неколико турцизама. Тако се семема `подметач за главу` свуда означава турцизмом *јастук*, при чему сви информатори истичу да се иста реалема може именовати и старом словенском лексемом *поглавач/ подглавач* провидне мотивације.

С друге стране, турцизам *ћаршаф/ ћашап/ ћашаф/ чашаф*⁹⁰ сасвим је истиснуо постојеће лексеме *застирача* и *постирача*, које имају само по једну потврд.

2.22. У семантичком пољу **24. Прекривачи, простирке и платнене кесе** забиљежен је релативно велик број туђица, од којих је највише турцизама. Тако је нпр. *ћилим*⁹¹ готово сасвим истиснуо постојећи термин *простирач*, чији се траг очувао у само једном пункту.

С друге стране, за семему `простирка за под ткани од крпа` ријетко се користи турцизам *канурача/ кањурача*⁹², а много чешће нека од домаћих лексема: *крпара, кучинара, полутак, поњава/ поњова, шареница*. И за означавање семеме `тканина којом се украшава зид поред кревета` преовладавају домаћи називи, најчешће *зидњак/ зидњача* провидне мотивације, рјеђе *крпа*. У три пункта ова реалема именује се турцизмом *срцада*⁹³, чиме је нарушен принцип усвајања нових предмета с њиховим називом, тј. усвајања и *ознаке* и *означеног*.

2.23. Невелико семантичко поље **25. Предмети за ношење намирница, кукуруза, сламе и њихови дијелови си-**

90 Балкански турцизам перс. пор.: *čāršeb* (*čāder šeb* `ноћни покривач`) > тур. *çarşaf* (Skok 1: 297).

91 Балкански турцизам перс. поријекла из терм. покућства: перс. *kilīm* > тур. *kilim* (Skok 1: 358).

92 Балканска ријеч перс. поријекла (Skok 2: 36, Клајн/ Шипка 578).

93 Балкански турцизам ар. поријекла: ар. *sāğgādā* > тур. *seccade* `простирач на којем муслимани клањају намаз` (Klaić: 1180, РМС 5: 750, Škaljić 553, Клајн/ Шипка 1125).

ромашно је и кад су у питању лексеме страног поријекла. Од турцизама биљежимо само *сепет/ сепетак/ сепетић*⁹⁴, који је потпуно истиснуо домаћу лексему *кош*, потврђену у само једном пункту.

2.24. У прилично богатом семантичком пољу **26. Разне справе за домаћинство** запажају се два лексичка слоја.

Искључиву употребу лексема словенског поријекла и овдје везујемо за најстарији слој материјалне културе (*данце, рибалка/ рибалчица/ рибача/ рибез, сјекира, цједиљка*). Такође, поред домаћих лексема *туџан/ туџањ/ тучак*, у само једном пункту забиљежен је турцизам *чекић*⁹⁵ у значењу `шипка којом се туца у авану или ступи`.

Међутим, знатан је и удио турцизама.

Неки од њих употребљавају се напореда са домаћим лексемама. Тако се нпр. уз турцизам *ренда*⁹⁶ на читавом терену упореда користи домаће образовање *треница*, мотивисано глаголом *трти*. За именовање `посуде са рупичастим дном за цијеђење тијеста` већу територијалну распрострањеност имају домаће лексеме *цједилка/ цједило/ цједиљка* и турцизам *ђевђир*, док се лексеме *врешето, репаћ* и *решетка* употребљавају на прилично ограниченом простору. За означавање `направе за пењање без обзира на покретљивост` најфреквентнији је турцизам *басамаке/ басамаци*, затим домаће *степеннице*. Турцизам *мендревине/ мездрве*⁹⁷ има узак ареал употребе, као и домаћи називи *листве/ љестве* и *шљеје*.

94 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *sāpād* > тур. *sepet* (Skok 3: 222, Škaljić 559).

95 Балкански турцизам *çekiç* (Skok 1: 303, Škaljić 168).

96 Балкански турцизам перс. пор. из терм. посуђа: перс. *rāndā* > тур. *rende* (Skok 1: 493).

97 Балкански турцизам перс. пор. из терм. алата: перс. *nerdiven* = *merdüben, merduban* (Skok 2: 407).

Неки турцизми потиснули су из употребе домаће називе. Тако је нпр. тур. *аван* много фреквентнији од домаће *ступе*, *сатара* од неспецифичног назива *сикирица*, а једини назив којим се именује `нож за калемљење` јесте тур. *калемач/ калемаш*.

2.25. У семантичком пољу 27. **Свје-тиљке и њихови дијелови** нашао се велики број домаће лексике и нешто мало ријечи стране провенијенције. Од турцизама ту су: *вењер/ фењер*⁹⁸, који нема домаће еквиваленте, *витиљ/ винтиљ/ фитиљ*⁹⁹, који је много фреквентнији од прасл. *стијење*, те *чирјак*¹⁰⁰, чији ареал употребе је знатно ужи од домаћег назива *свијећњак* (са спорадичним морфофонетизмима *свјећара*, *свјећарник*).

2.26. У релативно великом семантичком пољу 28. **Посуде и справе за прераду воћа** удио турцизама јасно указује на очигледан турски утицај при именовању дијелова опреме која се користи при печењу ракије¹⁰¹. Уз већ помињане *вучију*, *казан/ казањ/ казњић*, *ћепенак* и *чанак*, биљежимо и лексему *капак*.

Овим турцизмом на цијелом испитиваном терену означава се `поклопац на ракијском казану`, док синонимичне лексеме *поклопац*, која је мотивисана глаголом *поклонити*, и *врат*, чији мотив номинације је облик овог предмета, имају само по једну потврду.

Спирална цијев за хлађење у казану за печење ракије именује се домаћим

98 Балкански турцизам *fener* гр. поријекла (Škaljić 279, Клајн/ Шипка 1314).

99 Балкански турцизам ар. поријекла из терм. освјетљења и оружја: ар. *fātīl* > тур. *fītil* (Skok 1: 520).

100 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *čirāg* > тур. *çırak* (Skok 1: 327, Škaljić 177).

101 Сама *ракија* је балкански турцизам ар. поријекла (ар. *arāq* > тур. *raki*, *arak*, Skok 3: 102), баш као и горепоменути називи боца за ракију: *ока*, *срча* и *шиша*.

лексемама *цијев/ цијевура/ цијевчица, змијача*, али и турцизмом *лула*¹⁰².

2.27. Земљорадња је сегмент сеоског живота који је остао скоро сасвим очуван од страних назива. Зато не чуди што у веома малом семантичком пољу 29. **Справе за круњење и мљевање кукуруза** није забиљежена ниједна лексема страног поријекла. Све реалеме именују се искључиво домаћим називима, мотивисаним радњама *крунити*, *мљети*, *мрвити* и *рунити*.

2.28. У невеликом семантичком пољу 30. **Окућница и њени дијелови** нашло се мало турцизама, који се углавном појављују напоредо са домаћим лексемама. Тако је у категорији општег назива забиљежено неколико ликова који у основи имају именицу *кућа*: *кућиште*, *окућница*, *покућница*, *поткућница*.

`Простор око куће` именује се турцизмом *авлија*¹⁰³ или домаћим образовањима *дво/ двор/ дворште*.

Од већ помињаних турцизама забиљежени су *арман/ арманиште* (који је скоро потиснуо домаћи термин *гумно*) и *ђубрана* (са морфофонетским ликовима *ђубренак*, *ђубреник*, *ђубрењак*, *ђубриште*, *ђубровник*).

Турцизми су веома слабо заступљени у терминологији везаној за повртларство. Турског поријекла је, међутим, назив за мјесто гдје се сади поврће – *башта*, уз фонетизам *башча*¹⁰⁴. Знатну територијалну распрострањеност имају и домаће лексеме настале од исте основе, и то: *врт*, *вртлић*, *врто*, *повртњак* и *поврћњак*.

102 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *lūlā* > тур. *lüle* (Skok 2: 329, Škaljić 436).

103 Балкански турцизам гр.-лат. пор.: тур. *havlı* = *avlı* < лат. *aula* > гр. *αυλή* `двориште` (Skok 1: 78).

104 Балкански турцизам перс. поријекла из терм. вртларства: перс. *bāgca* > тур. *bağçe*, *bağçe* (EPCJ 2: 282, Skok 1: 118–119, Škaljić 123).

2.29. У релативно сиромашном семантичком пољу **31. Ограде и њихови дијелови** има веома мало ријечи страног поријекла, од којих је највише турцизама. Између осталих, такве су већ поменуте *авлија*, *дирјек*, *казлук* и *канатуша*.

‘Ограда од дасака’ најчешће се означава турцизмом *тараба*¹⁰⁵, а само ријетко *канатуша*. У једном издвојеном ареалу¹⁰⁶ у истом значењу употребљава се назив *авлија*.

За ‘ограду од летвица’ срећу се називи *тараба* и *лесперица*, а у поменутом издвојеном ареалу¹⁰⁷ *косница*.

За семему ‘дрвени колац за који се ухвати руком кад се прелази ограда’ најчешће се среће сложеница *рукохват/рукофат*, мотивисана посредством радње *хватати* и именице *рука*. У неколико мјеста јављају се називи мотивисани радњом *држати*, и то: *држаљка*, *држач*, *дришка* и *подржаљка*. Поред њих, у само једном пункту забиљежен је турцизам *перда*¹⁰⁸.

105 Балкански турцизам ар. поријекла (*taraba = darába*), из грађ. терм. (Skok 3: 443, Škaljić 600).

106 Ријеч је о селима Печенег Илова, Горња Илова и Грабик Илова, у прњаворској општини.

107 Прилично је фасцинантно својство једног језика да пружа могућност разумевања специфичних значења, која се разликују од културе до културе и дају једној популацији својеврсност, а не само заједнички оквир. Чини се да је још фасцинантније сазнање да већ у сусједном селу добро знана ријеч одједном постаје носилац другачијег симболичког садржаја и учествује у некој врсти „објективног” свијета мањег круга људи. На основу језичког издвајања ове мале области може се претпоставити да би лингвогеографска истраживања која би обухватила пунктове источно од ове територије указала на језичку повезаност са њом.

108 Балкански турцизам перс. поријекла из терм. покућства: перс. *pārdā* > тур. *perde*

За ‘отвор у огради који направи животиња’ најчешће се употребљава турцизам *мазгал/мазгала*, са нешто помјереним значењем¹⁰⁹. У знатном броју мјеста јављају се домаћа образовања *провала* и *пролаз*, са провидном мотивацијом.

2.30. У лексички сиромашном семантичком пољу **32. Оставе и спремишта** мало је страних ријечи, међу којима опет доминирају турцизми: *амбар*, *магаза/магацин* и *горепомињани киљер* и *таван*.

Четирима различитим лексемама може се обиљежити семема ‘остава’. Најчешћи је германизам *шпајз*, затим турцизам *киљер*, док су домаће лексеме *остава* и *успрем*, мотивисане на основу радње, забиљежене само у по једном пункту.

За означавање ‘остава за жито’ најчешће се користе турцизми *амбар*¹¹⁰ и *магаза/магацин*¹¹¹, док се домаћа образовања *житара*, *зграда* и *кош* срећу спорадично.

2.23. Присуство стране лексике у семантичким пољима **33–34. Смјештајни објекти за стоку и Смјештајни објекти за живину и голубове** занемарљиво је. Од турцизама биљежимо само *дајак*, *каваз/кавез* и *ћумез*.

Тако се за семему ‘мотка којом се раздваја стока у штали’ користе неспецифични називи *врљика*, *живока*, *мотка*, *преграда/преградак*, *пречага/пречка*

(Skok 2: 638–639, Škaljić 516). РСМ (4: 388) и РЈАЗУ (9: 782) не биљеже наведено значење (1.а. ‘преграда, презида; платнена надстрешница’; б. ‘ограда’; 2. ‘изрецкан испуст на кључу’).

109 Балкански турцизам из војне терм.: *mazgal* ‘пушкарница, отвор, разваљено мјесто’ (Skok 2: 394).

110 Балкански турцизам перс. поријекла: перс. *anbār*, тур. *ambar*, *hambar* (Skok 1: 33, Škaljić 92).

111 Балкански турцизам ар. поријекла: ар. *mahzan* > тур. *magaza* (Skok 2: 352, Škaljić 439).

и турцизам *дајак*¹¹², потврђен у једном пункту.

‘Ограђен простор за кокошке’ најчешће се именује на основу намјене, и то *кокошињак/ кокошињац/ кокошњак*, а знатно рјеђе *затвор* (према гл. *затворити*), *пурњак*, прасл. и свесл. *котац* или тур. *ћумез*¹¹³.

Семема ‘кућица за голубове’ углавном се означава лексемама које су у мотивационој вези са именицом *голуб*: *голубара*, *голубарник*, *голубњак*. На терену се, мада веома ријетко, среће и турцизам *каваз/ кавез*¹¹⁴.

2.32. У семантичком пољу **35. Бунар и његови дијелови** нашло се свега неколико турцизама који нису забиљежени у претходним пољима. Поред лексема *бунар* и *ђерам/ ђерма*, овдје су своје мјесто нашле и *сантрач* и *чекрк*.

Семеми ‘општи назив’ одговара само турцизам *бунар*¹¹⁵, што потврђује правило да се за именовање цијелог предмета обично употребљава једна лексема, док лексичка варијантност настаје приликом означавања детаља.

Три назива означавају ‘високи рачвасти стуб поред бунара’. Најчешће је ријеч о турцизму *ђерам/ ђерма*¹¹⁶, а спорадично о балтосл., свесл. и прасл. *сова* и *стуб*.

За ‘вратило са ручицом које служи за вађење воде из бунара’ најчешће се употребљава турцизам *чекрк*¹¹⁷, док се

називи *ваљак*, *вратило* и *прела*¹¹⁸ биљеже само спорадично.

За именовање дрвеног или зиданог оквира око бунара постоје три просте лексеме, од којих је једна специфична – тур. *сантрач*¹¹⁹, док се лексеме *кућа*¹²⁰ и *ограда* употребљавају и за означавање сличних реалија.

3. Проучавање лексичких позајмљеница, насталих као резултат непосредних и живих међујезичких контаката, обухвата широку лепезу језичких, социокултурних и психолошких истраживања.

У лексици куће и покућства на испитиваном подручју највише су заступљене лексеме из турског (преко турског ушле су и многе лексеме из грчког, арапског и персијског језика), што је и очекивано, с обзиром на чињеницу да ова лексика, као и свака друга, одражава друштвено-историјске околности у којима је настајала.

Када су у питању лексеме турске провенијенције, анализом семантичких поља утврђено је да их је највише у пољима 1, 2, 6, 10–13, 16, 17, 23, 26. и 28, а најмање у 5, 8, 14, 15, 21, 25. и 33–35.

Такође се показало да се реалеме које везујемо за најстарији слој материјалне културе именују углавном лексемама домаћег поријекла, рјеђе турциз-

112 Балкански турцизам из области грађ. и казни: *dayak* 1. ‘потпорањ’, 2. ‘батина’ (Skok 1: 375).

113 Балкански турцизам *kümes* (Skok 1: 364, Škaljić 199).

114 Балкански турцизам ар. поријекла из терм. алата: ар. *qafas* > тур. *kafes* (Skok 2: 68, Škaljić 380).

115 Балкански турцизам *bunar* (Skok 1: 236, Škaljić 154).

116 Балкански турцизам гр. пор.: гр. *γεράνος*, нгр. *γέρανι* > тур. *germe*, *germek* ‘потегнути’ (Skok 1: 478).

117 Балкански турцизам *çikrik* (Skok 1: 304, Škaljić 169).

118 Веома је занимљива и неочекивана употреба лексеме *прела* у овом значењу. Њена лексичка основа свакако је радња *прести*; РМС (4: 941) и РЈАЗУ (10: 576) биљеже је само у значењу *преслица*. Нејасна је и мотивациона основа, јер *вратило* и *преслицу* спаја само њихова употреба при преради вуне – на *преслици* се вуна преде, да би се потом на *натри*, уз помоћ *вратила*, ткала.

119 Балкански турцизам перс. поријекла из терм. оруђа: перс. *sadrenğ* > тур. *santyaç* (Skok 3: 202).

120 Ова лексема на карпато-балканском ареалу има десетак значења (**куча*, ОКДА 1, карта 2), међу којима није горе наведено.

мима, који се у таквим случајевима често појављују напореда са домаћим лексемама.

Домаћих лексема је највише кад се именују просторије у кући, пећи и њихови дијелови или справе које се употребљавају око пећи, посуде и справе за мијешење хљеба, посуде за млијеко и за воду, предмети за чишћење просторија и дворишта, предмети за ношење намирница, кукуруза и сл., справе за кружење и мљење кукуруза, окућница и њени дијелови, ограде и њихови дијелови, као и смјештајни објекти за стоку, живину или голубове.

Турцизми су најзаступљенији кад се ради о именовању куће и њених дијелова, улаза и њихових дијелова, кухињског посуђа, као и разних справа за домаћинство.

Евидентно је да се велики број турцизама односи на реалеме које се нису израђивале, него су се морале куповати (уп. нпр. свесл. и прасл. *гужва* `плетена омча за затварање баштенских врата`, и тур. *алка* `омча од гвожђа`). Такве предмете, којима се често означавају културна добра турске провинције (нпр. *ђезва*, *душек*, *ибрик*, *сач*, *тава*, *тепсија*, *чакија* итд.) најчешће је карактерисала лака покретљивост, што је омогућавало и пријемчивост домаћег становништва за њихово усвајање.

Стваралачки процеси у језику утицали су на то да се наноси турцизама, примани у мање-више изворном облику или пак наталожени на словенску основу, подијеле у двије скупине. Једни од њих данас се доживљавају као регионализми и повлаче се пред домаћим еквивалентима (нпр. *авлија* → *двориште*, *пенџер* → *прозор*), док смо се са онима за чије појмове немамо одговарајућу замјену (нпр. *јорган*, *оклагија*, *чекић* итд.) толико сродили да их доживљавамо као домаће ријечи.

Каква год била судбина лексичких позајмљеница под „капом“ српског јези-

ка, оне остају носиоци колективног сјећања везаног за историјски оквир у којем су усвајане као производ контактнојезичких културних ситуација.

Литература

1. Адамовић, Милан, „О пореклу српскохрватских османизама“. *Јужнословенски филолог* 30/1-2: 229-236.
2. Арсенијевић, Нада (1997), „Терминологија куће и покућства у селу Бобота код Вуковара“. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 40/2: 23-27.
3. Богдановић, Недељко (2000), „Дунђерска лексика сеоског градитељства“. *Гласник Етнографског института САНУ* 49: 147-151.
4. Вуковић, Гордана (1988), *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет.
5. *Етимолошки речник српског језика* (2003-). Београд: Институт за српски језик САНУ.
6. Исаиловић, Драгана (1994), „Терминологија куће и покућства у Судимљи под Копаоником“. *Наш језик* 29/5: 318-326.
7. Klaić, Bratoljub (1974), *Rječnik stranih riječi, izraza i kratica*. Zagreb: Zora.
8. Клајн, Иван, Шипка, Милан (2006), *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
9. Марковић, Рајна (1991), „Гранање значења речи које означавају кућу и њене делове“. *Наш језик* 29/1-2: 55-77.
10. *Общкарпатский диалектологический атлас* (1989). Кишинев: вып. 1, карта 2.
11. *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (1959-1996). Београд: САНУ, 1-16.
12. *Речник српскохрватског књижевног језика*. Нови Сад, Загреб (1967-1969): 1-3, Нови Сад (1971-1976): 4-6.
13. *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I-XXIII* (1880-1976). Zagreb: JAZU.

14. Skok, Petar (1974), *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV. Zagreb: JAZU.
15. Толстой, Никита Ильич (1963), „Из опытов типологического исследования славянского словарного состава I“. Москва: *Вопросы языкознания*: 29–45.
16. Толстой, Никита Ильич (1966), „Из опытов типологического исследования славянского словарного состава II“. Москва: *Вопросы языкознания* 5: 16–36.
17. Толстој, Никита Ильич (1995), *Језик словенске културе*. Ниш: Просвета.
18. Ђупић, Драго (1984), „Туђице у дијалекатској лексици и њихова обрада“. Нови Сад – Београд: *зборник Лексикологија и лексикографија*: 197–201.
19. Škaljić, Abdulah (1966), *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Svjetlost.

TURKISH LOAN-WORDS RELATED TO HOME AND FURNITURE

Summary

The paper offers an overview of Turkish loan-words related to home and furniture in Lijevece polje and Zupa in particular cultural and historical contexts. In the past, Turkish words were borrowed mostly for things that were not hand-made at home, but had to be bought. Such products, often signifying cultural heritage of Turkish provenance, were usually characterised by mobility, which has enabled their receptivity and easy acquisition among local inhabitants. Turkish words in the Serbian language are the carriers of the collective memory connected to the historical frame within which they were adopted as products of communicational and cultural circumstances.

dianne@teol.net